

Forfatter: Grundtvig, N. F. S.

Titel: Udrag fra Udsigt over Verdens-Krøniken fornemmelig i det Lutherske Tidsrum

Citation: Grundtvig, N. F. S.: "Grundtvigs værker", i Grundtvig, N. F. S.: *Grundtvigs værker*, Faculty of Arts, Aarhus University, s. 596. Onlineudgave fra Grundtvigs Værker: https://tekster.kb.dk/text/gv-1817_309A-txt-shoot-idm13366.pdf (tilgået 12. juli 2024)

Anvendt udgave: Grundtvigs værker

Ophavsret: Materialet er dedikeret til public domain. Du kan kopiere, ændre, distribuere og fremføre værket, også til kommercielle formål, uden at bede om tilladelse. Husk dog altid at kreditere ophavsmanden.

[Læs CC0-erklæringen](#)

At noget Sligt engang vil skee, lader Historien sig neppe aftrætte; om Dødens Engel fremdeles skal hedde Napoleon, er i al Fald et unyttigt Spørgsmaal, men et saare vigtigt er det, *hvor Historiens Aand er at finde*; thi det er aabenbart, at ikkun den kan i alle Maader gjøre Sagen klar, at ikkun den kan overvinde Døden, hvis Seier slet ikke er blevet mindre, fordi den har bragt selv sin ypperste Tjener til at skjælv. Tvertimod, dette var Dødens høieste Triumph; thi maatte selv det klogeste Hoved give tabt, fordi det ei vilde virke troelig i dens Aand, da synes dens Magt uimodstaaelig, og man kan ikke nægte, at Europa, netop efter Napoleons Fald, daglig vinder mere Lighed med et Skygge-Rige, ja, man tør vel sige, at Døden, efter høiere Love, aabenbares i Napoleon, mindre for at gjøre, hvad der dog 597 nogle Aar senere vilde skeet af sig selv, end for at vække saavel Natur-Kræfterne som Historien til Kamp, og at Døden maa, just *derfor*, komme igjen i *frygtelig* Skikkelse, om ikke selv Haabet og Frygten skal hendøe, og gjøre al Opreisning umuelig. Christendommen og Islamismen, det har vi seet, var, siden Augusts Dage, hvad der førde det store Ord i Aandens Verden og i Legemets tillige. Hvilken der førde det største, det skjønneste og sandeste, har Tiden viist, og det lader sig uigjendrivelig bevise. At det er Christendommen, især efter den lutherske Bekjendelse, der har avlet Videnskabelighed, og, det være nu Stort eller Smaat, lært os at forklare Roms og Grækenlands Mester-Værker, ja at begribe Meget, der overgik baade de syv Viser og Platons Forstand, lader sig heller ikke nægte, uden at modsige Historien, saalidt som, at det er den, der har givet vore Stater Kraft til at danne og opholde sig. At nu imidlertid intet Folk i Europa er begejstret for Christendommen, det see vi for Øie, og Alt hvad der er udsprunget af den, maa da ligesaafuldt være en aandløs Skygge, som den Kirketjeneste, der skulde afbilde den. Man prøvede i det attende Aarhundrede paa en Oplysning i Modsætning til den, men det vilde ikke lykkes, af den klare Grund, at det ikke var en anden Troe, men Vantroen man vilde sætte i Steden, og den bestemte Vantroen, som ikke er andet end en Fornægtelse af Troen, 598 kan i det Høieste vinde Skin af Kraft i Kamp mod Troen, og hvad der af den er udsprunget, ja den modsætter sig i Grunden al levende Kraft, da den ved at nægte Aande-Verden Virkelighed, afskjærer Livet fra sin Kilde. Kun med Dødens Kraft kan da Vantroen kæmpe, og fiendtlig maae den slaae mod alle levende Forhold, mod det poetiske og videnskabelige, saavel som mod det religiøse, mod Stat saavel som mod Kirke. I Frankerig og Napoleon saae man et rædsomt Vidnesbyrd herom, da man havde glemt hvad Fortiden saae i Rom og Cæsarerne, selv Napoleon maatte, for i de Dødes Rige at fremgjøgle Skyggen af en Stat, omhugge Friheds-Træet, der som en Manerpæl var plantet paa den myrdede Kirkes Grav, og optrylle dens Skygge. Hvorsomhelst vi henvende Øiet i Landene, som have baaret de mægtige Throner, og udskikket de kraftige Ord, finde vi ingen høiere Stræben, end at opholde eller gjenføde Skyggen af det Forbigangne, og denne Stræben er aabenbar i det nittende Aarhundredes Aand; hvad der endnu stræber at forjage selv Aande-Verdenens Skygge, det er Efter-Døn af det attende Aarhundredes *Jord-Skjælv*, som maaskee endnu kan adsplitte mangt et Skyggeværk, men aldrig hindre det fra igjen at samle sig; thi ligesaa lidt som Aander forgaae, kan Skyggerne myrdes i Tiden. Vi skal see, hvorledes det under afvexlende, og tit i Rummet og Tiden modsatte Skikkelser, er 599 den samme Aand, som hersker trindt i Landene, og i de sammenstødende Aarhundreder: *Dødens Aand*, som paa det *udrundne Timeglas* er nem at kjende, han have saa for Resten i sin iiskolde Haand Intet, eller hvad man vil: Sværd eller Segl eller Trefork, Maalesnor eller Meisel, Pen eller Pensel, ja Bibel selv og Psalmebog. Skjønnest synes han tilvisse i den Skikkelse, hvorunder det naturlige Skjønheds-Folk, Grækerne, saae ham, som Ungdoms-Skyggen i den vendte Fakkels matte Efterskin, men lige dræbende er dog hans Aande, og lige ubønhørlig indhyller han hver Dødelig i Nattens Mulm, som vi kan see paa Folket, der med Konstner-Haand afbildede sin Banemand saa venlig, og sank saa i Graven, paa hvis Dække ikke de, kun vi end see ham, som Skjønheds-Folkets egen Skygge, hvormed det skuffede sig selv, men ikke Døden. Mange have i Tidernes Løb omfavnet den smilende Skygge, men ere blegnede siunkne tilbage for den iiskolde Haand og den giftige Aande, som skjulde sig bag den; mere skuffende end nogensinde før, for Alvors-Folk, staaer den nu paa Kirke-Graven som en farvet Billed-Støtte synes under det bølgende Klædebon kun halv at skjule, hvad Ansigtet synes at røbe med Glands: en udslukt men af sig selv igjen opblussende Fakkelt, og Korset synes den at løfte i *sin Haand*, som et Tegn paa et underfuldt Samfund mellem *Liv og Død*. Det er sat til os, om vi vil 600 lade os skuffe, det er og sat til os, at opdage Blændværket og gyse tilbage, men at give Støtten Liv, saa den hæver sig med Døden, *som den er*, under sin Fod, med *Regn-Buens* levende Farver om sin Tinding, og Solens Kraft i sit Øie, det er en *Konst*, der langt overgaaer hver Dødeligs Evne, det er den sande historiske Konst, som gjør Under-Værker, og som kun Han forstaaer, der opreiste *Jesum Christum* fra de Døde, men som *Han* ogsaa upaatvivlelig vil gjøre, Spørgsmaalet er kun *hvor* og *naar*, og herom kan vi kun gjætte, men for Vist kan vi sige, *hvor* og *naar* det ikke skeer; thi hvor man ei vil troe det mueligt, kan det ikke skee, og hvor det hverken ønskes eller ahnes, der skeer det ikke heller; thi alle Historiens Underværker komme vel *over Tvært* for Verden, men i Kjæde-Gang for Aanden, og det *historiske Underværk*, der vel *udspringer af Aanden*, men *fremspringer* dog i *Naturen*, som et guddommeligt, gennem Tiderne udviklet *Konst-Værk*, det maa nødvendig undfanges i Troen af elskende Hjerter, ahnes og skimtes, og bil ledlig skues i Aanden, før det i Tidernes christnede Hedninge-Fylde kan komme til Verden.